

Досвід використання новітніх технологій у межах курсу «Методика викладання іноземних мов»

Розкрито теоретико-методичні засади використання сучасних технологій навчання, які сприяють груповій роботі на заняттях із «Методики викладання іноземних мов». Ретельно проаналізовано шляхи їхнього впровадження; описано зміст роботи у межах етапів актуалізації знання, усвідомлення змісту та рефлексії; надано приклади комунікативно-рольових завдань, розроблених на принципах технологій активного навчання. Репрезентовано ретельний аналіз результатів впровадження сучасних технологій на заняттях із методики та описано реакцію студентів на нововведення.

Ключові слова: навчання, технологія, групова робота, критичне мислення.

Сучасна освітянська концепція базується на необхідності управління навчально-творчою діяльністю студентів. Така діяльність зумовлюється наявністю сукупності вмінь: інтелектуально-логічних, інтелектуально-евристичних, методологічних, комунікативних, які, у свою чергу, формуються у процесі використання сучасних технологій та стратегій навчання.

Загальними питаннями розробки новітніх технологій навчання займалися такі дослідники, як Д. Дьюї, А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер. Авторами було зазначено, що фундаментальна мета сучасної освіти полягає не просто в наданні інформації учням, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення. Було розглянуто принципи активного навчання та критичного мислення, розроблено технології та методики викладання різних предметів. Але проведений нами аналіз сучасних підручників, посібників та курсів з методики викладання іноземних мов свідчить про відсутність у них практичних рекомендацій щодо використання сучасних технологій та стратегій навчання, які б сприяли не лише засвоєнню «певної суми знань», але б перенесли акцент із передачі студентові готових знань на самостійне добування їх у процесі активної навчально-пізнавальної діяльності.

Робота над розробкою матеріалів розпочалася з ретельного вивчення практичного досвіду з інших дисциплін. Зокрема, було проаналізовано зразки уроків, спрямованих на використання стратегій групового навчання, виділено сильні сторони та недоліки. На наступному етапі було вирішено вибрати декілька стратегій («метод джигсоу» [4], «павутинка дискусії» [1, 92] та «М-схема» [1, 129]), які, з нашого погляду, найбільш підходили для курсу з методики викладання. Слід зазначити, що із самого початку роботи ми розглядали розробки як матеріал експериментального дослідження, який зможе допомогти дійти висновків щодо доцільності використання

вибраних технологій. Під час розробки матеріалів за основу було вибрано систему АУР, яка включає такі етапи: актуалізацію, усвідомлення змісту, рефлексію [1, 12].

На етапі актуалізації студентам було запропоновано дискусію щодо створення у класі такого середовища, яке сприяло б критичному мисленню та груповому навчанню. За основу було взято концепцію Артура Л. Коста [3] про мислення і зміст навчання, згідно з якою процес мислення має стати складовою змісту навчання. На початку заняття студенти обговорили та записали свої міркування з такого питання: «Чого найбільш важливого ми мусимо навчити учнів, щоб підготувати їх до майбутнього?» (Обмежитися 2–3 пунктами). На це завдання було відведено кілька хвилин, а потім студенти поділилися своїми думками з аудиторією. Коли обмін ідеями завершився, було укладено повний список міркувань про те, чого мають досягти учні в школі. Щодо цього списку слід зазначити, що в цілому було досягнуто згоди, але не в усьому. Однак після обговорень студенти погодилися, що це питання – вічне джерело протиріч і дискусій у системі освіти, починаючи з давніх часів зародження освіти. Важливим було те, що в процесі обговорення виникли ідеї, які прямо пов'язані з груповим навчанням, а також зі створенням у класі середовища для мислення.

Етап усвідомлення змісту включав такі стадії: 1) ознайомлення із принципами групового навчання; 2) презентацію стратегій групового навчання; 3) аналіз стратегій; 4) планування запровадження.

Отже, розгляньмо детально кожен етап.

1. Ознайомлення з принципами групового навчання. Студентам було запропоновано розбитися на пари для мозкової атаки з метою вирішення питання про те, як має виглядати групове навчання, а також як розподіляються ролі між вчителем та учнями у такому класі. На це обговорення учасникам надавалося кілька хвилин. Було зроблено висновок про те, що вірогідно групове навчання може сприяти максимізації інтелектуального розвитку учнів, їхньої здатності розуміти, вирішувати проблеми, бути новаторами, приймати рішення, а також вміти ефективно спілкуватися. Таким чином, клас має стати інтелектуальним центром, у якому мислять як учителі, так і учні; де інформація (зміст предмета) стає каталізатором мислення, а не є кінцевою точкою цього процесу. Далі було окреслено такі базові елементи групового навчання: позитивна взаємозалежність, підтримка і взаємодія учнів у безпосередніх контактах, персональна звітність.

2. На етапі презентації стратегій групового навчання у межах одного заняття були розглянуті «метод джигсоу», «павутинка дискусії» та «М-схема». Зразок послідовності роботи на прикладі «методу джигсоу» надано далі.

По-перше, групу було поділено на підгрупи («домашні») з чотирьох осіб, де кожному учаснику було привласнено номер – від 1 до 4. Як матеріал для вивчення було запропоновано статтю зі збірника Б. Блума [2]. Спочатку

коротко було обговорено назву та тему статті, і студентам було пояснено, що стаття вивчатиметься частинами, кожна група номерів відповідатиме за одну частину, а наприкінці заняття повний текст має стати зрозумілим кожному члену групи. Далі учасники з однаковими номерами (експерти) зібралися разом, читали й обговорювали свою частину статті, вирішували, як найкраще подати свою частину матеріалу іншим членам своєї вихідної «домашньої» групи. Коли експертні групи завершили свою роботу, їхні учасники пішли у «домашні» групи і навчали своїх колег. Члени групи фіксували всі запитання, що виникали в процесі роботи над матеріалом статті у будь-якій її частині. Із цими запитаннями вони зверталися до експертів, що відповідали за певну частину матеріалу, а у випадку, якщо експерти не могли відповісти на запитання, вони самі зверталися по допомогу до експертів інших груп.

Викладач контролював процес, спостерігав за тим, щоб було досягнуто повне розуміння матеріалу усіма студентами. Слід зазначити, що у процесі роботи викладач не перебивав студентів, якщо помічав мовні помилки (обговорення велося англійською мовою), а лише фіксував їх (для подальшого аналізу індивідуально з кожним з них). У центрі роботи була змістовна комунікація, під час якої формувалися вміння говоріння та аудіювання іноземною мовою.

3. Аналіз методу «джигсоу». Після знайомства (у ролі учнів) зі стратегією студенти підсумували й обговорили свій досвід, проаналізували різні компоненти стратегії, зупинилися на її окремих характеристиках. Зокрема, були обговорені такі питання.

- Як, на вашу думку, у цілому відбувся процес?
- Як ви почувалися у ролі експерта?
- Як ви почувалися в «домашній» групі, навчаючись від своїх колег?
- Чи почуття відповідальності впливало на підходи до вивчення матеріалу?
- Як ви, член основної групи, реагували на те, що вас навчали колеги, члени вашої ж групи?
- Як подібна стратегія змінює роль вчителя у класі?

4. Планування запровадження. Як домашнє завдання студентам було запропоновано розробити реальні плани уроків, використовуючи стратегії групового навчання. Ці розробки презентувалися й обговорювалися на наступному занятті.

На етапі рефлексії студенти оцінювали роботу з погляду студента, майбутнього учня та викладача. Вони мали письмово схарактеризувати етапи засвоєння нового матеріалу (від дискусії щодо створення у класі такого середовища, яке б сприяло критичному мисленню та груповому навчанню; знайомства зі зразками стратегій, призначених для забезпечення групового навчання, які можуть бути використані для розробки інших стратегій; випро-

бування уроку «на собі» із подальшим його аналізом з погляду педагогічної перспективи – до самостійної розробки демонстраційного уроку).

Студентам також було роздано оціночні картки із такими запитаннями, на заповнення яких відводилося 5 хв.

- Яка ідея чи концепція, що обговорювалася на занятті, була найбільш важливою?
- Які у вас з'явилися запитання?
- Зробіть загальні коментарі щодо роботи на занятті.

Ми ретельно вивчили відповіді студентів, на основі яких дійшли висновків щодо ефективності запропонованих технологій. Зокрема, студенти відзначали, що методика групового навчання сприяла кращому запам'ятовуванню, більш глибокому розумінню матеріалу. Більша частина часу йшла на виконання завдань, а менша – на деструктивну поведінку, зріс рівень мотивації, зокрема внутрішньої, до навчання, підвищилася здатність розглядати ситуації під різними кутами зору, покращилися відносини з ровесниками, підвищився рівень психічного благополуччя та адаптації студентів із різними академічними оцінками; зріс рівень позитивної самооцінки, з'явилося більш позитивне ставлення до школи та вчителів. Студенти також відзначали, що вони зрозуміли сенс поняття «середовище для мислення», навчилися планувати і впроваджувати різні стратегії групового навчання, а також усвідомили, який етап чи етапи загальної системи включають ті чи інші стратегії.

Таким чином, у цій статті ми проаналізували можливості впровадження новітніх технологій навчання у межах курсу «Методика викладання іноземних мов».

Перспективним, на наш погляд, є подальше дослідження проблеми використання сучасних стратегій на заняттях із методики викладання іноземних мов, а також розробка навчальних матеріалів, які б враховували теоретичні дані, що були викладені вище.

Література

1. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз [та ін.]. – Київ : Плеяди, 2006. – 217 с.
2. Bloom Benjamin Samuel, Krathwohl David R., Masia Bertram B. Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals / Benjamin Samuel Bloom, David R. Krathwohl, Bertram B. Masia. – Longman, 1984. – 207 p.
3. Costa Arthur L. The School as a Home for the Mind: Creating Mindful Curriculum, Instruction, and Dialogue / Arthur L. Costa. – Thousand Oaks, CA : Corwin Press, 2008. – 259 p.
4. Coffey H. Jigsaw / H. Coffey // Educator's Guides: North Carolina Digital History. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.learnnc.org/lp/editions/nchist-eg/4584>